

Riksförbundet FUB – för barn, unga
och vuxna med intellektuell funktionsnedsättning

REMISSVAR
2020-11-27

Handläggare: Robert Öberg

Utbildningsdepartementet
Diarienummer U2020/03964/S

Yttrande över delbetänkandet En annan möjlighet till särskilt stöd – Reglering av kommunala resursskolor (SOU 2020:42)

Riksförbundet FUB är en intresseorganisation som arbetar för att barn, ungdomar och vuxna med intellektuell funktionsnedsättning ska kunna leva ett gott liv. Vi är cirka 26 000 medlemmar i läns- och lokalföreningar runt om i landet. Personer med intellektuell funktionsnedsättning och deras anhöriga är medlemmar i FUB liksom många andra som delar vår grundsyn.

Sammanfattning

Riksförbundet FUB tycker delbetänkandet är grundligt genomarbetat och delar den analys som ligger till grund för förslagen. Det är glädjande att utredningen har gjort en djupgående analys och vi välkomnar utredningens resonemang och ställningstaganden kring inkluderande undervisning och en inkluderande lärmiljö. Utredningen hamnar i samma slutsats som FUB gör, nämligen att det i påståendet att inkluderingstanken gått för långt, hänvisas till placeringen som det centrala i inkludering. Vi hävdar att inkludering, precis som utredningen utvecklar i kap 3, handlar om en kombination av den gemenskapsorienterade definitionen och den individorienterade definitionen. Det är därför särskilt välkommet att utredning föreslår begreppet inkluderande lärmiljöer för att tydliggöra vad inkludering åsyftar.

FUB delar utredningens uppfattning om behovet av att reglera och möjliggöra användning av resursskolor men vill understryka att utökande av att skapa särlosningar inte främjar utvecklingen mot det övergripande målet i FN:s funktionsrättskonvention¹ med ett inkluderande skolsystem för mångfalden av elever. Ur ett likvärdighetsperspektiv menar vi, som utredningen föreslår, att samma regleringar ska gälla för grundsärskolan.

Riksförbundet FUB har under lång tid lyft frågan kring grundsärskolans, gymnasiesärskolans och vuxenutbildningens brist på behöriga och legitimerade lärare. Vi ser, liksom utredningen, att det är omöjligt att lösa det stora behov av utbildningsinsatser som krävs för att öka behörigheten. Vi menar att det behövs starka incitament mot huvudmannen och en gedigen satsning på utbildningsmöjligheter och arbetet behöver intensifieras för att lyckas att hålla sig inom den tid som förslaget på de nya övergångsbestämmelserna som utredningen anger.

¹ <https://www.mfd.se/vart-uppdrag/publikationer/fns-konvention-och-allmanna-kommentar/allman-kommentar-nr-4-om-ratten-till-inkluderande-utbildning/>

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i skollagen

FUB tillstyrker förslaget.

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:801) om införande av skollagen

FUB tillstyrker förslaget.

4 Förslag om lärmiljö och grupptillhörighet

4.1 Bedömning angående bestämmelserna om särskild undervisningsgrupp

FUB instämmer i utredningens bedömning.

Vi delar de synpunkter som expert- och referensgrupperna i utredningen framhåller. Det är av stor vikt att de lösningar man väljer alltid utgår ifrån elevens behov och att man inte använder särskild undervisningsgrupp som en ”enkel lösning” och avstår ifrån att anpassa de ordinarie lärmiljöerna för att kunna möta elevers olika behov och förutsättningar. FUB menar att skolans huvudmän överlag behöver ta ett mycket större ansvar för att skapa en tillgänglig skol- och lärmiljö för alla elever och för elever med funktionsnedsättningar.

FUB anser att den grundläggande målsättningen för elever som placeras i särskild är att inom tid och då det är möjligt att kunna återgå till sitt ordinarie sammanhang. Vi menar därför att uppföljningen är central och att syftet inte ska vara att den särskilda undervisningsgruppen blir en permanent lösning. Vi vill även här lyfta målet i FN:s funktionsrättskonvention med ett inkluderande skolsystem för mångfalden av elever. FUB vill också lyfta elevens perspektiv när det gäller placering, både i särskilda undervisningsgrupper och resursskolor, och menar att det är viktigt att också utgå ifrån Barnkonventionen² och låta barnets åsikter i alla beslut komma till tals och respekteras.

4.2 Förslag om reglering av kommunala resursskolor Samma reglering ska gälla för grundsärskolan

FUB tillstyrker utredningens förslag.

Vi framhåller också här de synpunkter som redovisas under punkt 4.1

FUB välkomnar att regleringen föreslås att innefatta även grundsärskolan.

Vi anser att elever i grundsärskolan ska ha rätt till extra anpassningar och särskilt stöd, också i form av en kommunal resursskola. Vi delar utredningens uppfattning att det är viktigt att sträva efter att lagstiftningen i grundsärskolan går i linje med lagstiftningen i grundskolan. Vi ser det som självklart att elever som läser enligt grundsärskolans läroplan kan vara integrerade i resursskolor.

² <https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/barnkonventionen/konventionstexten/>

4.4 Förslag och bedömning om tillämpning och statistik

FUB tillstyrker utredningens förslag och bedömning.

FUB ser positivt på att Skolverket i samverkan med Specialpedagogiska skolmyndigheten får i uppdrag att ta fram stöd för tillämpning av bestämmelserna om tilläggsbeloppet. Vi ser också behovet av insamling av tillförlitlig statistik. Riksförbundet FUB vill i detta sammanhang återigen lyfta problematiken med att hemkommunen inte är skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska och ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen. Detta innebär att huvudmannen inte är skyldig att ta emot en elev eller ge fortsatt utbildning till en elev om hemkommunen har beslutat att inte lämna ett tilläggsbelopp. FUB anser att detta innebär en begränsning för elever med mer omfattande funktionsnedsättning att kunna välja skola, vilket idag är en rättighet för andra elever.

5.3 Förslag om förlängning av undantaget från krav på behörighet

FUB tillstyrker förslaget med följande kommentarer:

Riksförbundet FUB har under lång tid lyft frågan kring grundsärskolans, gymnasiesärskolan och vuxenutbildningens brist på behöriga och legitimerade lärare. Vi menar att bristen på behöriga lärare tillsammans med bristande stöd och uppföljning från staten får stora konsekvenser för den utbildning som eleverna erbjuds. Riksrevisionens granskning av grundsärskolan³ visar tydligt att grundsärskolans behov av stöd inte har tillgodosetts. Den visar också att grundsärskolan inte omfattats av Skolverkets uppföljningar och utvärderingar i samma utsträckning som grundskolan. Vi menar att det är nödvändigt att Skolverket och andra skolmyndigheter tar ett tydligare ansvar för grundsärskolan både i avseende att stödja och följa upp undervisningen. Skolverkets statistik för läsåret 2019/2020 visar att endast 13 procent av lärarna i grundsärskolan respektive 18 procent i gymnasiesärskolan är legitimerade och har behörighet i minst ett ämne. När vi jämför med situationen i grundskolan, där andelen behöriga lärare läsåret 2019/2020 uppgick till 70 procent talar differensen sitt tydliga språk. FUB anser att det är hög tid att skolmyndigheterna tar ett krafttag för att möjliggöra en förändring. Det behövs tydligare riktlinjer och krav på huvudmännen. Det behövs en realistisk tidsplan och ett tydligt uppdrag där Skolverket tillsammans med lärosäten och SPSM planerar för vidareutbildning av obehöriga lärare inom grundsärskolan, gymnasieskolan och särskild utbildning för vuxna. FUB delar utredningens uppfattning att arbetet behöver intensifieras och att vidareutbildningarna startar omgående och genomförs i jämn takt under hela perioden fram till juni 2028. FUB vill understryka vikten av att elevernas undervisning tillgodoses även när lärare deltar i vidareutbildning.

6.1 Förslag om tidpunkt för ikraftträdande

FUB tillstyrker utredningens förslag.

För Riksförbundet FUB

.....
Christina Heilborn

Förbundssekreterare

Riksförbundet för barn, unga och vuxna med intellektuell funktionsnedsättning, FUB

³ Grundsärskolans kunskapsuppdrag – styrning, stöd och uppföljning (RiR 2019:13)